

Fig. 1. Hellested. Ydre, set fra Sydøst.

V. H. 1931

HELLESTED KIRKE

STEVNS HERRED

Kirken, der ifølge en senere Tradition var indviet til Jomfru Marie og som i Middelalderen maaske har tilhørt Vallø¹, blev ved Skøde af 10. December 1672 overdraget Baron Jens Juel til Juellinge. Ved Mageskifte kom Baroniet og dermed Kirken tilbage til Kronen 1719—35, var siden atter i Privateje, fra 1750 under Bregentved, og 1. Januar 1913 overgik Kirken til Selveje. I Byen fandtes et St. Gertrudsgilde, hvis Skraa fra 1404 er bevaret: efter Reformationen kaldtes det for Hellig Trefoldighedsgilde².

Kirken ligger paa en lille Bakke vestligt i Kirkebyen, tæt ved Sognets Vestgrænse, Tryggevælde Aa. Den nordre Kirkegaardsmur er af Munkesten og vistnok ældre end de andre Sider, der er af Kridtkvadre. 1667 blev »Muren flyet ved den østre Laage langs henad, som *Kirkeladen* stod og Skolen nu er sat«.

Bygningen, der er et Langhus med romansk Vestparti og sengotisk Østparti, har fire Tilbygninger: Vaabenhus mod Syd og Kapel mod Nord, begge fra sengotisk Tid, Jens Juels Gravkapel fra o. 1700 ved Korets Nordside og Taarn fra 1765.

Af *den romanske Kridtkvaderbygning* er bevaret Skibets Langmure, hvis Højde er o. 6 m, og Rester af Vestgavlen. Det kan ses, at Kvadrene ofte er indfalsede i hinanden. Sydsiden har en ret ødelagt Skraakantsokkel, og en

lignende findes noget bedre bevaret paa Nordsiden, men dækket af Jord. Norddøren er helt forsvundet ved Gennembrydningen til nordre Udbygning, Syddøren er endnu i Brug, men ganske omdannet. Skibet har efter Stevns-skik oprindelig næppe haft mere end eet midtstillet Vindue i hver Langmur. Det søndre er helt tilmuret, det nordre har i Lysningen en ret vel bevaret Egeramme med Glasfals og Spor efter en o. 6 cm bred Tværpost. Begge Vinduers Indersmige er endnu i romansk Tid blevet udvidede ved Afhugning og dækkede af lignende gammel Puds, som ses paa Overvæggene, hvor den har skjult de oprindelige Fuger. Endnu før Hvælvene blev indbygget, er der

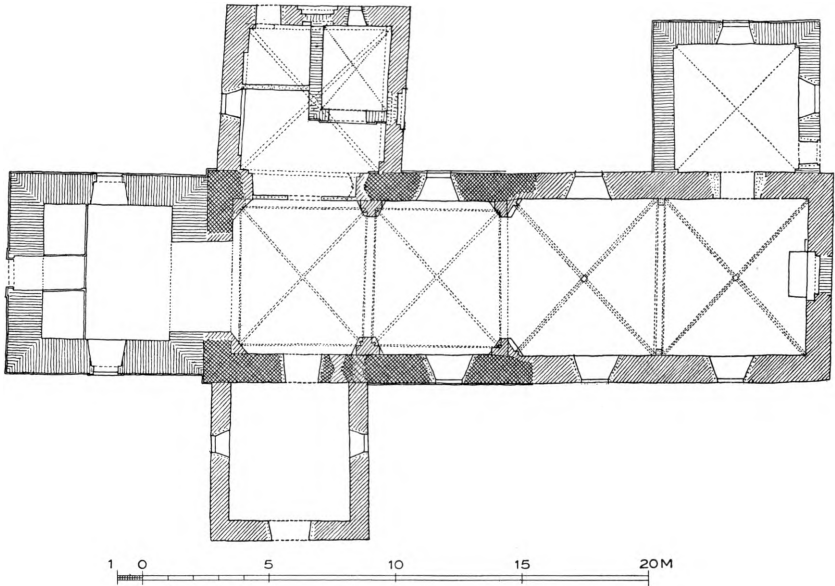

Fig. 2. Hellested. Plan. 1:300. Maalt af Helge Holm 1915 (Charles Christensen 1932).

umiddelbart Vest for det gamle Sydvindue, som man ved samme Lejlighed har ødelagt og tilmuret, blevet brudt et andet Vindue, ligeledes smiget, men muret af Munkesten og mørtelpudset paa Smigene. Det sidstnævnte Vindues Buetop er 70 cm, det ældre Sydvindues 55 cm under Væggens Overkant.

Gotiske Ændringer og Tilbygninger. O. 1400 indbyggedes *Skibets to Krydshvælv*, medens den gamle Triumfvæg endnu stod; Vægpillerne dækkes af grove, sikkert nyere Skraamure, Gjord- og Skjoldbuer ledsages langs Kappkanterne af Rundstave, Ribberne har kun Kvartstensbredde (brede Overribber, i Vesthvælv delvis af Sten paa Fladen, med Trinsten).

O. 1500 er det gamle Kor blevet nedrevet og *Langhuskoret* opført af Kridtkvadere og ret korte Munkesten (25,5—26,5 cm) i Bæltemuring. Af Sydvinduerne har det ene været fladbuet, det andet spidsbuet, ligesom et anseligt, senere tilmuret Østvindue, der bag Altertavlen nu viser sig som Vægniche.

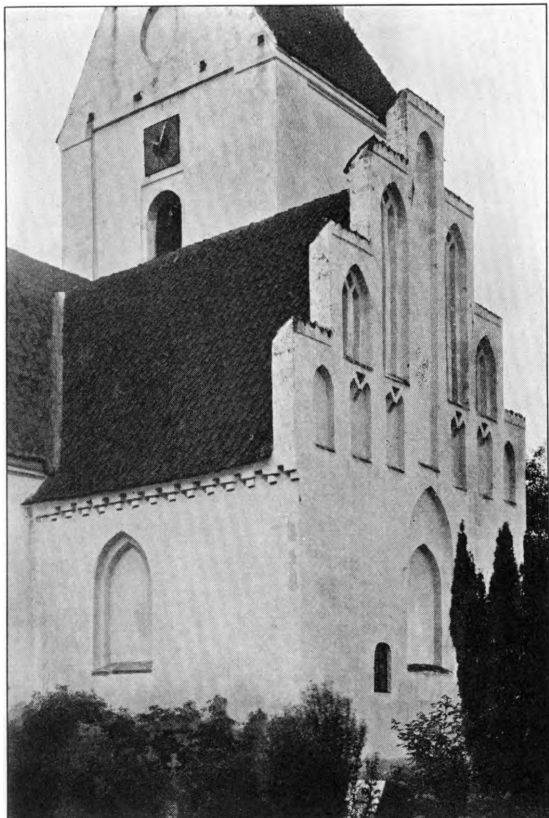
Østgavlen har ni Kamtakker, af hvilke de nederste er ret smalle, og syv spidsbuede, falsede Højblændinger. De samtidige Krydshvælv har Profilribber med skarp Ryg og rundede Sider, som mødes i rudestillede Slutsten (brede Overribber med Trinsten). Baade Ribbeformerne og Gavltypen minder om Køge Kirke.

Vistnok samtidig med Langhuskoret er der foran Skibets Syddør opført et *Vaabenhus* af Munkesten. Af den oprindelige Dør ses nu kun Spejlets Spidsbue.

Gavlen har syv Kamtakker, af hvilke de nederste er meget smalle, og fem spidsbuede, falsede Højblændinger, tvedelte, med Stave og spidsbuede Afslutninger; i Midtblændingen, der af Hensyn til Dørens Spejl ikke naar ned til samme Fodlinie som de andre, har Smalfelterne dog Overkant med vandrette False. Gavlen viser trods Afvigelserne tydeligt Slægtskab med Korgavlen.

Noget senere, o. 1520, er der tilbygget et *Nordkapel*, overvejende af Kridtkvadre (Fig.3). Det spidsbuede, falsede Østvindue og det tilsvarende Nordvindue, som sidder i et højere Spejl, er nu begge tilmurede i Lysningen. Langsiderne har Bloktandgesims, Gavlen, der er muret af brede Munkesten (13,5—14 cm), syv Kamtakker og rigt varieret Blændingssystem.

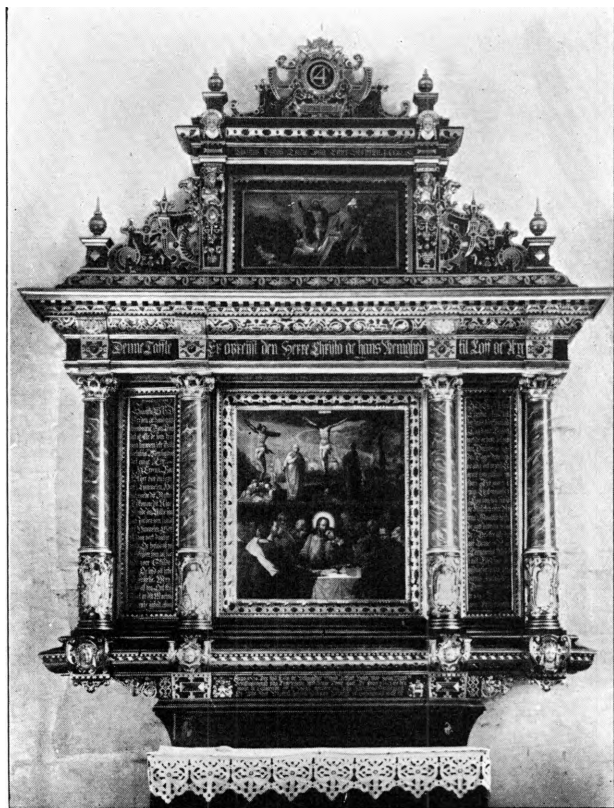
Midtblændingen, der har zigzag-muret Felt, og Yderblændingerne er enkelt spidsbuede, hvorimod Mellemblandingerne er etagedelte; de øvre spidsbuede har Tvedeling med Midtstav, to Spærstik og Spejlrudder, de nedre er uden Tvedeling afdækket med to Spærstik og mellemfaldende Trekant. Rummet forbindes med Skibet ved en Spidsbue (delvis fyldt af en nyere spinkel Mur) og overdækkes af et paa Hjørnepiller hvilende Krydshvælv med Halvstensribber, der mødes i en Toprudder og har støttet paa Konsolhoveder af Kridtsten; kun det ene af disse, et stort skægget Mandshoved, er bevaret, siddende i Nordvesthjørnet (Overribber som Korets). I det nordøstre Hjørne er der 1743 blevet indbygget et lille Gravkapel med lavt, fladt Krydshvælv, bestemt for Slægten Bruun (sml. S. 424).

C. A. J. 1915

Fig.3. Hellested. Nordkapel.

Yngre Tilbygninger. Kapellet ved Korets Nordside er bygget af Baron Jens Juel, som 8. Nov. 1698 og derefter ved sine Bønder lod opgrave Sten af en Høj til et Begravelseskapel³. Murene er af røde Sten (23,5 × 12 × 6 cm) i Krydsskifte, med svag Sokkel og spinkel Profilgesims, Taget afvalmet. Vinduer og Døre er omdannede undtagen den fladrundbuede Dør mod Koret, der nu har to Dørfløje, vistnok indsat, da Kapellet 1802 omdannedes til Sakristi

Fot. 1932

Fig. 4. Hellested. Altertavle af Engelbritt Chastensen 1604.

hver med en enkelt Cirkelblænding, har oprindelig vistnok været kamløse; nu er der paa hver Gavlspeids muret en Toptinde. Over vestre Glamhul sidder en Tavle af Fakse-Kalksten (Præsteindb. 1829) med Indskrift: »Heros excellentissimus et generosissimus Adamus Gottlob Moltke comes in Bregentved Dynasta in Noer et Grünwald Glorup Anhof Rygaard Gammelgaard Tryggevælde Alsløv Dronninggaard Dronninglund et Hals, Ord. Elephant, eques auratus S. R. M. A. consilius secretioribus Aulæ regiæ suprem. mareschallus hane turrin ruinam minantem a fundamentis extruendam curavit Anno MDCCLXV. Sit nomen Domini turris tutissima semper illustri comiti pignori-busque suis«. (»Den udmærkede, ædelbaarne Stormand, Adam Gottlob Moltke

(Kaldsbog). Rummet dækkes af et Krydshvælv af smaa, tynde, gule Sten med fladrunde Vægbuer og glatte Sømme, hvilende paa spinkle Hjørnepiller med Profilkapitæler (sml. S. 422).

Taarnet er 1765, da det ældre Taarn truede med Nedstyrtning, genrejst af Kridtkvadere. Det staar udenfor den gamle Vestgavl, som tilligemed Taarnmuren er gennembrudt af en rund Taarnbue. I Hovedformen har man efterlignet et sengotisk Taarn, men i Enkeltheder mærkes Barokstilen. Vinduerne og Vestdøren er fladbuede, med svage Chambranler. Klokkestokværket har Hjørnelisener og rundbuede Glamhuller, siddende i Blændingsfelter. Gavlene,

Greve til Bregentved, Herre til Nør o. s. v., Ridder af Elefanten, Gehejmerraad, O verhofmarskalk lod dette Taarn, som truede med at styrte sammen, opbygge fra Grunden Aar 1765. Herrens Navn være altid det tryggeste Taarn for den berømmelige Greve og hans Børn«).

Bygningen er nu hvidkalket og de overalt fornyede Tagværker teglhængte. Paa Kamtakkerne ligger delvis Munketegl. Tidligere har Kirken haft Blytag, der nævnes i Rgsk. 1661 og endnu 1719—20; allerede 1665 lagdes dog den søndre Side af nyt med Tegl. Vinduerne er, med Undtagelse af Taarnets, spidsbuede, afpassede til linealgotiske Støbejernsrammer. O. 1790—1800 anskaffedes der »nye engelske Vinduer« (Kaldsbog).

INVENTAR

Alterbordet, der er bæltmuret af Kridtkvadere og Munkesten, staar opad Korets Østvæg og er sikkert samtidigt med Korets Ombygning; det har oprindelig været højere, idet den med Kridtsten dækkede Overflade har haft nedadvendt Skraakant, som nu kun er bevaret under selve Altertavlen. Foran Bordet staar et glat Fyrrepanel.

Billedsten. Ved Alterbordets Nordside er der paa Østvæggen opsat en nu hvidkalket Kridtsten, o. 70 × o. 45 cm, med et lavt Relief af en frontalt staaende Engel, med løftede Vinger og foldede Hænder. Vistnok fra Tiden 1550—1600; dens oprindelige Plads og Bestemmelse kendes ikke.

Altertavlen (Fig. 4—6) er et Arbejde i Høj-Renaissancestil fra 1604, af Engelbriitt Chastensen i København. Paa et nu i Nationalmuseet opbevaret Papirsblad i Folio, hvoraf et Fotografi er ophængt i Kirken, læses: »Anno Domini 1604 Haffuer Jeg Engelbriitt Chastensen Snedicher och Billedt Snider wdj Kiopenhaffn giort thenne Althar Thaffle paa Thrøgewelde gaardt som nu staaer her wdj Helstedt Kirche som Lensmanden paa Thrøgewelde welbiurdig Dettløff Holch thill Høigaardt paa Kirchens weigne haffuer ladet

N. Termansen 1925

Fig. 5. Hellested. Maleri i Altertavlens Storfelt.

bekaaste och kaaste arbejdzlønne 50 Daller och kaaste Thømmeritt 24 Daller Paa thenne Thiidt da er Konge wdj Danmarch och Norge Christean thendt Fierde Stattholder er Brede Rantzows Chantzeler er Christean Friiss Da kaaster Schieppe Rug wdj Sielland en March Dansche, Schieppe Biug kaaster 12 Schilling Dansche och Schippe Haffre 8 Schillingh. Schreffuitt paa Thrøge-

welde thend 12. Augustij 1604«. Senere tilføjet: »Anno 1789 d. 3die Septembr. er dette gamle Document fundet inden i Alter-Tavlen ved sammes Reparation, som kostede den gamle Greve Adam Gottlob Moltke 127 rdr. B. C. Lund. Pastor loci«.

Kompositionen og Snitværket svarer til den kun 2 Aar yngre Magleby-Tavle (sml. S. 374), bl. a. har Evangelistfigurerne paa Søjlerne samme Ejendommeligheder, og i Fodstykket genfindes Lensmandens og hans Frues Vaaben. Ligesom i Magleby mangler Storvingerne. Ved en Istandsættelse 1932 er Fodstykkets smaa Ornamentvinger tilføjede af nyt, Topvingerne, hvoraf kun de indre Dele var bevarede, supplerede og Topspirene fornyede. I Storfeltet, hvori der har siddet et nu paa Korvæggen ophængt Maleri (Christus i Gethsemane) af Oscar Matthiessen 1885, er genindsat det oprindelige, 1925 af Nationalmuseet konserverede Maleri (115 × 125 cm), tværdelt i to Felter, foroven: Korsfæstelsen, forneden: Nadveren, der

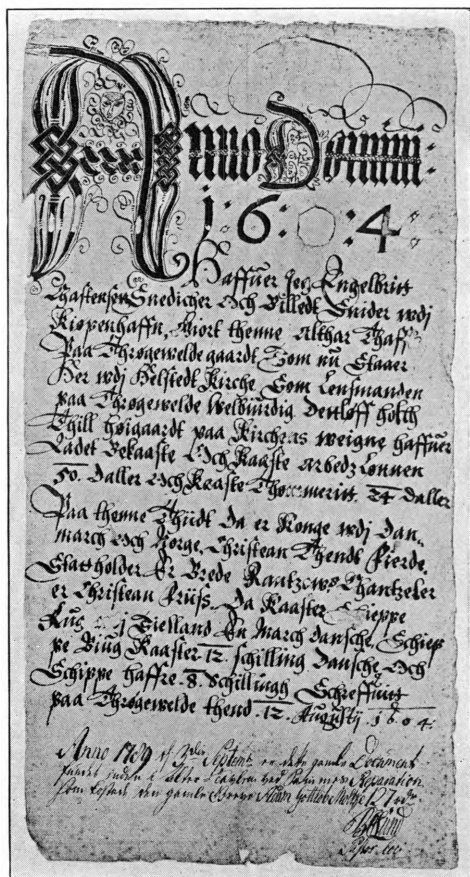

Fig. 6. Hellested. Dokument om Altertavlens Forfærdigelse.

enkeltvis i Format svarer til Topfeltets ligeledes oprindelige Opstandelsesmaleri. I Storgesimsen og i Postamentfeltet mellem de to udskaarne Vaaben er genfremstillet de oprindelige Indskrifter: »Denne Taffle er opreyst den Herre Christo oc hans Menighed til Loff oc Ære« og »Anno 1604 den Thied erlig oc welbyerdige Mand Dettloff Holck wor Kong Majest Befallingsmand paa Trøgeuelde bleff denne Taffle giort oc Anno 1610 er den malet oc staffæredtt effter hans Forordning paa Kierckens Bekostning oc war Her Morten Jensøn Herritz Prouist oc Sogene prest sam(m)e Tid«. Paa et nyere Brædt under Postamentet er mellem Moltkes og Knuths Vaaben malet: »Anno 1840 lod Herr

Adam Wilhelm Greve af Moltke til Grevskabet Bregentved og Frue Grevinde Maria Elisabeth Moltke denne Kirke fuldstændigen reparere og forskjønne til Guds Ære og Menighedens Fryd«. Den fra 1840 stammende Staffering (Sort og Guld) er ændret 1932 efter en delvis Undersøgelse af Tavlens oprindelige Farvelag, hvorved det iagttoges, at Topkartouchens oprindeligt skaarne, senere malede C 4 en Tid har været fortrængt af Christian 6's Navnetræk⁴.

Altersølv. Kalk, 23,3 cm høj, forgyldt, af kbh. Prøvesølv 1767. Paa den halvkugleformede Kumme er graveret det grevelige Moltkeske Vaaben med Elefantordenens Kæde; ottekantet Skaft, rund Knop, klokkeformet Fod med svungne Rokokoknæk. Mestermærke for Th. Andreas Westrup, Guldsmid i København (Olrik 465—66). *Disk og Oblatæske* har samme Graving, Oblatæskens ogsaa samme Stempler som Kalken og Disken samme Mestermærke. *Sygekalk* af Tin, med halvkugleformet Vinbeholder i Kummen. Ovalt Stempel med svævende Engel mellem B R og 1780.

1663—64 nævnes *†*en forgyldt *Kalk og Disk*, med silkesyet Klæde at forvare den i; en lille *Sygekalk og Disk* (Rgsk.). En *†Tinkande* paa 5 Pægle til Messevin anskaffedes 1667 (Rgsk.).

† Sygekalk, med Vinflaske og Brøddaase i Skruen, samt *Disk* af Sølv anskaffedes 1729—30; i Bytte gaves den gamle Sølvflaske (Rgsk.). Endvidere nævnes (1663—64): To silkesyede Alterduge, et Højtidsalterklæde af Kaf med Guldsnore og Fryndser, et Alterklæde, to Messehagler (Rgsk.).

Alterstager, 49 cm høje, i Balusterform, fra o. 1650.

†Alterskranken var endnu i 1892 af Smedejern med Christian 6's og hans Dronnings Navnetræk, anskaffet 1732—33, da Alterfoden af Pladshensyn blev gjort femkantet (Rgsk.). Den erstattedes af en Træskranke.

†Korbuekrucifiks. 1755 siges, at: »paa Bjælken, hvorpaa et stort Crucifix hviler over Kordøren, staar skreven med Munkestil: »Respice qvi transis quia tu mihi causa doloris en morior pro te peccatum desine pro me Anno Dni MVXXVI(!)«. Det latinske Vers betyder: »Du, som gaar forbi, se til, fordi du

Fig. 7. Hellested. Font 1742.

C. A. 1915

er mig Aarsag til Smerten. Jeg dør for dig, aflæg dine Synder for mig. I Herrens Aar [1526]«⁵.

Døbefont fra 1742, i Barokstil, (Fig. 7), 98 cm høj. Paa Fodstykket staar mellem Volutter fire Barneskikkelser forestillende Aarstiderne. Paa Gesimsen er anbragt tre smaa Flagrebaand, hvori der er skaaret: »Jens Bruun — Johanne Bruun — Anno 1742«; paa den fjerde Side: IB. Træværket er nu rødbrunt marmormalet, Figurerne broncerede.

Fad af Tin med to Bærehanke, stemplet med Københavns Mærke 1733 og

C. A. J. 1915

Fig. 8. Hellested. Prædikestol 1611, før Istandsættelsen.

Oval, hvori en Engel med Hammer og Blomst og Bogstaverne H W, samt forneden: 1732. Tvm. 49,5 cm. †Et stort Tinbækken i Fonten, nævnt 1663 (Rgsk.). Kande af Tin, med graveret Kirkenavn. Fra 1800'erne.

Prædikestolen (Fig. 8) bar 1797 en nu forsvunden, malet Indskrift: »Anno 1611 den Tidt erlig oc welbiur-dige Mand Dettlov Holch til ... strup war Kong. Mayst. Befalingsmand paa Trøggevælde, da bleff dene Prædikestol.... og stafferit efter hans Anordning«. Arbejdet, i Høj-Renaissance, er af samme Snedker som Stolen i Herløv (Københavns

Amt), men rigere. I de fire Storfelter er der Evangelistrelieffer, indfattede af Arkader med indlagte Perspektivhuller og Striber. De fem kvindelige Hjørnehermer forestiller Dyder, af hvilke dog kun Styrken med Søjle og Klogskaben med Spejl og Slange har bevaret deres oprindelige Symboler. I et af de nedre Smalfelter er indfældet Ditlev Holcks og Margrethe Krabbes relief-skaarne Vaaben og Navnetræk. Stolen, der sammen med den gamle Underbygning har mistet sine Hængeornamenter, er istandsat 1932 og den oprindelige Staffering i Hovedsagen genfremstillet: Reliefferne har alabastfarvede Figurer paa Træets Bund, Arkaderne er dekorerede med smaa Mauresk-Ornamenter. Den gamle Stifterindskrift var sporløst forsvundet⁴.

Stolestader med Gavle og Døre i Senrenaissance (Fig. 9), fra 1631, sikkert

af Køgemesteren Peter van Bonn. De østligste er de rigest udstyrede, de vestlige er enkle Efterligninger af disse. Paa Gavlplankerne er lagt joniske Pilastre med ophøjet Egetræsintarsia; Dørene har kvaderdelte Arkader. To af Staderne mod Øst har dobbelte Bosse-Pilastre, hvis Skafter er indlagt med vekslende gult og sort Bladværk. I Friserne staar her med sorte Bogstaver paa lyst Felt: CHS og IID, henvisende til Sognepræst Claus Hansen (1627—37) gift med Johanne Jensdatter. Paa en af Dørene er Arkaden prydet med Intarsia, brun Ranke i gult, og i Gavlfeltet er indskaaret 1631. Stoleværket staar uovermalet. †*Skriftestol*, anskaffet af nyt i Tiden o. 1800 (Kaldsbog).

Maleri paa oval Kobberplade, 17,3 × 15,8 cm. Brystbillede af en Mand, fra Frederik 3's Tid, med Overskæg og Fip, iført sort Dragt med Halskrave og støttende højre Haand paa en Bog. Billedet er indsat i en hulkantet Empireramme, bag paa hvilken er skrevet med Blyant:

»Professor Møller«, og ophængt paa en sort Træflage med hvid Skriveskrift: »Dette Maleri fandtes i Efteraaret 1826 ved Brolægningen i Hellested Præstegaard. Peter Syv fød 1631 i Byen Syv ved Roskilde, kaldet til Præst i Hellested i Aaret 1664 og død sammesteds i Aaret 1702 er herunder begravet«. — Henførelsen til Peder Syv kan ikke begrundes⁶.

Orgel. »Aar 1840 skjænkede Frue Grevinde Maria Elisabeth Moltke dette Orgel til Guds Ære og Kirkens Prydelse«.

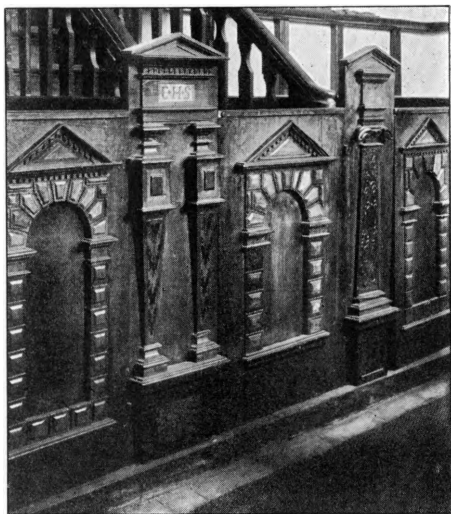
†To *Pulpiturer* bar 1758 Indskriften: »Herr Jens Juel Friherre til Juling, Herre til Worgaard, Ridder, Geheime Etats og Cancelliraad, Præsident udi Commercii Collegio med sin kiære Frue Frieherreinde Vibeke Scheel, lod opbygge og staffere begge disse Pulpiturer i Hellested til Guds Ære og Tempelens Prydelse 1680«.

Lysekrone, med ni Arme og to Sæt Prydarme; som Topfigur en flakt Ørn. Omkring den store Hængekugle er et graveret Indskrift-Baand: »Alles was wir haben sind Gottes Gaben Ano 1656«.

†*Fattigblok*, opbrudt af en Tyv, istandsattes 1666—67 (Rgsk.).

Taarnur, fra omkring 1800. Et ældre Værk repareredes bl. a. 1720 og 1729.

Klokker. 1) Fra 1571. Under en plump Liljefrise: »Anno Domin MDLXXI den XXI AA lod Her Jacop Grønebeck med med (!) menige Sognemenz Hielp bekaaste dene Klocke ad om støbe til Helste Kirke af Hans Klocestøber

C. A. J. 1915

Fig. 9. Hellested. Stolestader 1631.

Gud til Lof Eline H. I.«. Tvm. 105 cm. I Dateringen er Maanedens Navn gengivet ved to sammenskrevne A'er. Peder Syv gengiver Indskriften frit og opfatter det sidste Navn som: Ellen Hr. Jacobs⁷.

2) Støbt af I. C. og H. R. Gamst, Kjøbenhavn 1843. Den har tidligere baaret Indskriften: »Convoca dispersos, me audite venite sonantem, crimina deflete, sponte miserescat Jesus Anno 1656 est hæc campana in honorem Dei altissimi, sanctum usum et commodum Helstadiensium fusa Hafniæ Pastore Johanne Paulino Nessapolitano Me fecit Jochim Joneche«. (Hans Povlsen Næstved var Sognepræst 1643—64). Den maa være blevet omstøbt 1689, da dette Aarstal og Jens Juels og hans Frues Navne og Vaaben senere stod her-paa⁸.

Den lille Klokke blev 1669 gennemboret og en »Marne« indsat til Knebelen af Kgl. Maj. Stykgeter Henrich Lemeyer (Rgsk.).

To †Klokker afgaves i Klokkeskat 1528.

GRAVMINDER

Gravsten. 1) Fra o. 1650, men med senere Indskrift over ædle og højfor-nemme Mads Jensen, født paa Ørrebyegaard paa Lolland 1703, som han for-lod 1718, gift 16. Maj 1748 med Jomfru Magdalena [H]oc[hl]and, med hvem han levede 6 Aar og avlede 2 Sønner og 1 Datter, død [24] Juli [1754]. Den nu stærkt slidte Skriveskrift, der suppleres af en Afskrift i Kirkebogen, staar i en ældre Midtkartouche. Over denne en Krucifiksgruppe, forneden Kranier og Timeglas, i Hjørnerne Cirkler med siddende Evangelister.

†2) Med Figurer af Mand og Hustru og latinsk Indskrift over Morten Jensen, født i Attrup i Jylland 1566, Provst i Steffens Hrd. i 31 Aar, gift i 30 Aar, Fader til 4 Sønner og 2 Døtre, død 57 Aar og 8 Uger gl., begravet 2. Dec. 1623; og over Sønnen Jens Mortensen, stud. theol., født 1604, død 15. Febr. 1626 (22 Aar og 2 Dage). Arvingerne satte dette Minde 1634⁷.

Det Juelske Kapel.

I det Juelske Kapel (sml. S. 416) stod ifølge Kirkebogen 1797 følgende †*Kister*, nu alle forsvundne eller ukendelige:

1) En gammel Kiste uden Indskrift, men af nogle Børneplader sluttedes, at det var Gunde Rosenkrantz eller maaske Vibeke Scheel.

2) Jens Juel, Friherre af Juellinge, Herre til Julund, Urup, Tostrup og Aalstrup, Ridder af Elefanten, Gehejme Etats- og Kancelliraad, General-admiral, Præsident i Admiralitets og Commercekollegio, født paa Høye Priis (!) i Jylland 15. Juli 1631, Søn af Erich J. til Hundtsbech, Rigsraad og Lands-

dommer i Jylland, og Sophia Sehested til Høye Priis(!) død 23. Maj 1700. »Denne sahlige Herre hafuer af sin Ungdom werit begafuet med alt det som kand kaldis priseligt, hvorføre han og er brngt i de werdigste Tiennister, og der udi opnaaed største Ære og Nafnkundighed, i mange lykkelige Actioner til Wands og Lands, som og udi adskillige Ambassader som en tapper og ypperlige Soldat og fornuftig Statsmand, hafde stor Naade hos sin Konge, elschet af sit Fæderneland, sin efterlatte Encke, Børn og Wenner, en forstandig og gafnlig og braf Mand, from imod alle ...« Bevaret er Indskriftpladen, af Messing, formet som et Pergament med oprullede Flige.

3) Friderich Vind, Søn af Holger V. og Frue Giedde, Baron til Juellinge og Herre til Harrestedgaard og Baggiswong, Etatsraad, Stiftsbefalingsmand over Aarhus Stift og Amtmand over Havreballe Gaard og Stiernholms Amter, født 29. Juni 1662, død 22. Jan. 1692.

4) Hans Frue Sophie Catharine Juel, født i Stockholm 5. Febr. 1664, Datter af Jens Juel, død 10. Febr. 1706.

5) Jens Juel Wind, Friherre til Juellinge og Haugaard i Lolland, Kgl. Maj.s Kammerjunker, Søn af Stiftamtmand over Aalborg Stift Friderich W. og Sophia Catharina Juel, født i Kiøbenhafn 1695 i November, gift 29. Juni 1721 med Frøyken Helle Margareta Kragh, mellemste Datter af Baron Friderich Kragh til Stensballe Gaard i Jylland, i Ægteskabet 1 Søn og 2 Døtre, død »efter en kort Sygdom i Leyemed men bestandig Sundhed i Siælen« 29. Dec. 1726. Ærevers. Oval, forsølvet Messingplade.

6) Helle Margrethe Krag, født 1696 paa Steensballe Gaard, første Gang gift med Jens Juel Vind, anden Gang 1727 med Jagtjunker Frands Mund, død i Kjøbenhavn 28. Aug. 1738.

* 7) Baron Jens Kragh Juel Wind, Friherre til Juellinge i Lolland, Stamherre til Steensballegaard i Jylland, Gehejmekonferensraad, Ridder, Kammerherre, Justitiarius i Højesteret, født 1723, gift med Sophie Magdalene Gram, død 1776.

1755 og 1758 nævnes endvidere følgende Ligkisteindskrifter:

8) Jens Juels Frue Vibeke Scheel, Datter af Otto S. paa Katholm i Jylland, født ibidem 16. Marts 1633, død 20. Jan. 1685.

9) Jomfru Vibeke Vind, født i Kjøbenhavn 14. April 1693, død 25. Sept. 1695.

I Kælderen under det Juelske Kapel stod 1797:

10) Jens Juel Reetz, Arveherre til Palsgaard, Kgl. Maj. Oberst over Cavalleriet, født 5. Jan. 1694, død 4. April 1724. (1755 og 1758 stod denne Kiste i Kapellet).

Af Indskrifterne paa tre andre voksne og en Del Børnekister kunde kun læses:

11) Fru Ellene Juli til Giorsløv, salig Jens Billes Efterleverske, død paa Valdbyegaard 27. Juni 1619.

12) Axel Rosenkrans, Søn af Gunder R. til Schofbygaard, Landsdommer i Schaane, Befalingsmand over Frosteherret og Helene Kerchis Leene, og Pernelle R., født 3. Aug. 1643 paa Allerup, død 6. Okt. 1644 i Kiøbenhavn.

13) Øldrick Rosenkrantz, Søn af Gundel R. til Skovegaard, ... og Pernelle R., født i Kiøbenhafn 20. Marts 1646, død sammesteds 11. April 1646. Bevaret er den lille, aflange Messingplade i gennembrudt Ramme med Kerubhoved, Volutter og Timeglas.

1755 og 1758 kunde yderligere af de i en aaben Begravelse staaende, aldeles forraadnede Kister, læses Pladerne over

14) Jytte Rosenkrans, Datter af Gundel og Pernelle R., født i Kiøbenhavn 18. Aug. 1644, død 18. Dec. s. A.

15) Jomfru Charlotte Amalia Juel, Datter af Jens Juel, født i København 2. Dec. 1671, død 12. Dec. s. A.

Det Juelske Kapel blev 1802 indrettet til Sakristi, Jens Kragh Juel Winds Marmorkiste (Nr. 7) flyttet til Ut Kirke, Vejle Amt, og Jens Juels Kiste med nogle andre nedsat i en Gravkælder under Taarnet. Prydelserne fra disse Kister blev i Begyndelsen af 1800'erne stjaalne og solgte. I Taarnkælderen staar nu tre moderne Egetræskister, af hvilke den ene har et Vind-Vaaben i Senbarok-kartouche af forsolvet Messing, samt en fløjlsbetrukken, nu sammensunken ældre Egekiste, af hvis Anevaaben kun er bevaret et Skram-Vaaben, og to Egekister fra 1700'erne. Løst henligger en Del blystøbte Figurer fra Begyndelsen af 1700'erne.

Der skal tillige være nedgravet Kister paa Kirkegaarden, hvorfra et Harnisk senere atter er opgravet, nu paa Bregentved.

I Kirken er ophængt Kistepladerne Nr. 2, 5 og 13 samt et Bille-Vaaben af drevet Messing fra o. 1700.

Det Bruunske Kapel.

Kapellets Mur er kronet med senbarokt Snitværk: det Bruunske Vaaben (staaende Bjørn) holdt af to Engle, derunder malet: »Sal: Herr Krigsraad Bruuns Begravelse Ao 1743«. I Kapellet (sml. S. 415) staar følgende Kister, hvis Indskriftplader alle er moderne Kopier:

1) Rokokoprofileret Kiste, af sortmalet Eg. Paa Siden en Blyplade, hvorpaa et Træ beskinnet af en Solstraale; paa Laaget to Englefigurer og Skriftplade over Maren Nielsdatter Holst, født i Jylland 11. Dec. 1664, gift med Regimentsskriver Jens Bruun, død i Sjælland paa Arnøje 12. Maj 1718. Ærevers.

2) Rokokoprofileret Kiste, betrukket med Læder; paa Laaget Sølvplade med Indskrift over Jens Bruun, Krigsraad, Regimentsskriver i Tryggevælde Amt, født i Jylland 30. Maj 1670, »trolig tjent i Dannemarke trende Danne-markes og Norges høystpriseligste Konger« til sin Dødsdag 30. Maj 1742;

»fra sin Ejendomsgaard Arnøje flytter han i Dag 8. Juni«, fra sin Ægtefælle Fru Johanna Bruun, som ved dette Dødsfald efter 19 Aars Ægteskab blev husbond- og barneløs, »hen til sit Boligheds(!) Værelse i Hellested Kirke«.

3) Lignende, mindre Kiste. Johanna Bruun, Regimentskriver Bruuns for-
dums høyst elskende Kiæreste, født 29. Aug. 1686, død 31. Juli 1750.

Andre Begravelser.

Peder Syv er ifølge Indberetningen fra 1829 begravet i en muret Præste-
begravelse under Kirkens Gulv. 1725 (Rgsk.) nævnes en muret Begravelse i
Kirkens store Gang.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1661—71, 1718—76 (RA). — Kaldsbog 1715—1841 (LA), 1854 f. (ved Embedet). Kirkebog 1732—1814 (LA) med Gengivelse fra 1797 af Kirkens Indskrifter. — Præsteindberetninger 1755 (NM), 1758 (LA), 1829 (NM) og 1890 (NM). — Museumsindberetninger af J. B. Løffler og W. Møllerup 1892 og C. A. Jensen 1915. Revideret af C. A. J. og V. H. 1930—32. — Weinich: Hist. Efterretninger om Stevns Hrd. 1776. S. 69—72; samme: Beskrivelse over Stevns Hrd. 1798. S. 145—49.

¹ Danske adelige Brevkister. S. 131. Indberetning til Resen 1667 (Suhms Saml. I, 1, 122). ² Kronens Skøder II, 494; C. Nyrop: Danm. Gilde- og Lavsskraaer. I, 169 ff. ³ Optegnelse af Peder Syv. Danske Studier 1931, 3 f. ⁴ Restaureringsberetning af N. J. Termansen 1932 (NM). Prædikestolen blev flyttet og beklædt 1790 og 1799 (Kaldsbog). ⁵ Andre Gengivelser af Indskriften i Resens Atlas I, 33; D. A. VI, 386; H. F. VIII, 418; Weinich: Stevns. S. 146. ⁶ Lund: Da. mal. Portrætter IX, 159. Winkel Horn: Peder Syv. S. 37. ⁷ KhS. 2. R. V, 168. Præsteindberetningen 1758 mener, at Eline H. J. skal betyde: Ellen Juel Jens Billes. ⁸ Præsteindberetning 1755. KhS. 2. R. V, 169.

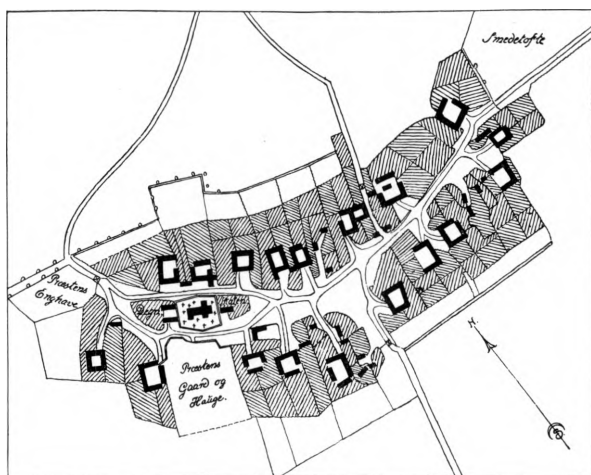

Fig. 10. Hellested 1799.